

BAJAI FÜGGETLEN ÚJSÁG

POLITIKAI HETILAP

A bajai függetlenségi és 48-as párt hivatalos közlönye.

Megjelenik minden szombaton.

Kiadó: ifj. Wagner Antal könyvkereskedő.	Felelős szerkesztő: Dr. Valentin Emil	Főszerkesztő: Dr. Rajk Aladár orsz. képvis.	Főmunkatárs: Dr. Nyiraty János	Előfizetési árak: Egész évre 6 kor. Fél évre 3 kor. Negyed évre 1.50. Egyes szám ára 12 fillér.
---	---	--	--	--

A pángermán hóbort.

Egy bécsi lapban azt olvastam a mi-
nap, hogy a magyarországi némettség
a kétszázézer százt kivéve, nem érdemli
meg, hogy Németországon szeretettel
foglalkozzanak vele. A cikkíró szerint
az egykori sváb telepések 1848-ban ott
voltak azok között, a kik kivívták Ma-
gyarország függetlenségét. Ennek fejé-
ben ősi jogaik tiszteletben tartását köve-
telhették volna. A helyett azonban
renegátok lettek, elhagyták a németséget
és az „idegen ügy“, a magyarság szol-
gálatába szegődtek. Nincs tehát csodál-
kozni való azon, hogy ily körülmények
között a magyarországi németek nem
számíthatnak németországi fajrokonai-
szeretetére.

Annál a vádnál, melyet a bécsi cikk-
író a magyarországi németek ellen han-
goztat, nagyobb elismerést nem tudok.
Persze, ez a vád csak akkor válik dicsé-
retté, ha magyar szemmel nézzük a dol-
got. Mert miről van szó? Arról, hogy
a magyarországi némettség hozzásimulni
igyekszik a magyarsághoz, mellette és

vele keresi boldogulását. A bécsi rossz-
májuság, vagy a nagynémet gyűlölködés
keserőséggel láthatja a fejlődésnek ezt
az utját, mi magyarok azonban szívből
örülhetünk neki.

A magyarországi némettség minden-
képpen elfoglalja azt a helyzetet, melyre
multjánál, számánál, képességeinél és
hazafiságánál hivatott. A közélet minden
terén, a politikában, irodalomban, tudó-
mányban, a gazdasági élet legkülönböz-
őbb ágaiban találkozhatunk a némettség
képviselőivel, a kik mindenképpen a
magyarság dolgát viszik előbbre.

A magyarországi némettség nem re-
negát volt — a hogy Bécsben véleked-
nek — a mikor a magyarság mellé sze-
gődött. Egyrészt meghálálta mindazt az
erkölcsi és anyagi jót, a mi a magyar
hazában a magyarság részéről jutott
neki. Másrészt pedig a maga józan eszé-
vel belátta, hogy Magyarországon, a hol
a magyar faj hegemoniáját megdönteni
többé nem lehet, a legjobban, a leg-
könnyebben és a leggyorsabban csak
az boldogul, a ki a magyarság tábo-
rába áll.

Nem is bánhatta meg a magyarországi
némettség, hogy ezt az utat választotta.
Lehetett volna a magyarsággal harcban
álló, partikularisztikus érdekekért küzdő
nemzetiség is. De a haza javára és a
maga érdekében is nem ez lett, hanem
a magyar állameszmét támogató, a ma-
gyarság ügyével a maga jogos érdekét
is szolgáló, bár német anyanyelvű, de
a magyar nyelvet tökéletesen elsajátított
hazafias érzésű polgárokat adott az or-
szágnak.

Lehet, hogy ezzel az ausztriai és a
németországi németységnek elvesztették
a szimpátiáit, melyeket a szászok egy
része még mindig meg tudott tartani.
De vajjon mi ér többet nekik: az ide-
genek platónikus rokonérzése, vagy
azoknak szeretete, a kik között születtek,
a kik között megtalálták boldogulásuk
feltételeit és a kiknek támogatására lép-
ten-nyomon rá lehetnek utalva.

A magyarországi németőség a legtisz-
tábban gondolkodik, legjózanabb nép-
fajok közül való. Ezeknek az emberek-
nek az érzéseik is az észből táplálkoznak.
Éppen ezért ez a nemzetiségi agitáció,

TÁRCA.

Bevezetés a filozófiába.

A „Bajai Független Ujság“ eredeti tárcája.

Dr. Krausz Jakab ily című tanulmányát szerző engedél-
mével kivonatban ismerteti **D. B.**

A filozófiának, mely a bölcselkedés szeretetét
jelenti, tárgya, a létező világ és nem egyéb,
mint az egyes tudományok eredményeit egy-
befoglalni akaró elmélkedés. A világ egy, az
én egy, az igazság egy. A filozofia feladata
tehát, az összes benyomásoknak egy egységbe
illesztése, egy egységes világfelfogás meg-
alkotása, melynek szükséglete kétségtelenül
alapvető jelensége lelki életünknek. Mert, a
honnán, a hogyan, a hova kérdései a legeggy-
szerűbb embereket épp úgy foglalkoztatják,
mint az emberiség szellemóriáit.

Minden tudomány az igazságot, de annak
csak egy részét keresi és találhatja meg. E
részigazságokat egybefoglalni, összekapcsolni,
az összes létező mindenségét, az egyetemeset
megtalálni: a filozofia dolga.

A filozofia, mint tudomány, nem örvend
még ma sem valami jó hírnévnek. A filozofia
még nem állapított meg egy megdönthetlenn
igazságot sem. Egy rendszer keletkezik a

másik után, de egyik sem az igazság, és
az egyik csak azért születik, hogy a mási-
kat, a szülőjét, kivégezze. Hát ez ugyan
igaz, de az is igaz, hogy minden tudomány
közül az övé a legnehezebb feladat. Tárca
az isten, a természet, az ember, az ész mű-
ködése: a leghomályosabbak és legbonyolul-
tabbak, és mégis csak abból az anyagból
építhet, melyet az egyes tudományok már
összehordottak és azért feladatainak megol-
dása, a subjectiv elmeerő legmagasabb fokát
tétélezik fel. Nincs igazuk ellenben azoknak,
a kik a filozófiát lenézik, mert nem hoz köz-
vetlen hasznot, nincs azoknak, akik a tudó-
mányt csak fejős tehénnek tekintik és e szem-
pontból ítélnék meg mindent. A tudomány
nem jobbagya, se rabszolgája az életnek. A
tudománynak nemcsak ideái vannak, melyek,
közvetve vagy közvetlenül, majd mindig hasz-
not is nyújtanak az életnek, de vannak ideál-
jai is, melyek az emberi gondolkodóképes-
ség östényezőjének szüleményei. A filozófiá-
nak pedig eminenter vannak ideáljai. Alap
problemái: mi az ember? honnan származik?
mi lesz sorsa a halál után? mi a természet?
milyen a világ? honnan és hogyan lett? —
mind ilyenek.

A világegyetem végtelen, az ember véges
elméjű, mely természeténél fogva, a lényegét

a jelenségeiben, az egészet a részeiben, a
végtelent a végesben ismerheti fel. De azért
a lényegét kutatja, az egészet akarja megis-
merni, a végtelent mérni. Nem vakmerőség-
ből, nem is meggondolatlanságból, hanem
mert a tudásvágy természetébe van oltva.

A dolgok végső okainak kutatásából tá-
madtak a filozófiai rendszerek, a subjectiv
feltevések sorozata, a tömérdek sok »izmus«,
melyek a különböző álláspontok, elvek, irá-
nyok jelzésére használatosak.

E rendszerek három nagy kategóriába
oszthatók. Az egyik a metafizikai, mely a
világgal foglalkozik. A másik az ismerettani,
mely a világ megismerésének feltételét, el-
ménk működését tárgyalja. A harmadik az
erkölcsstani, melynek az emberi cselekedetek
megítélése a feladata.

A metafizikai kategóriába tartozik először
az idealizmus, mely szerint a világ a jelensé-
gektől elkülönítve élő eszmékből áll, a jelen-
ségek maguk ez eszmék másolatai, árnyék-
képei. Elménk teremti, nem ugyan a világot,
hanem annak képét. E kép hű mása nem a
világnak, hanem elménknek. Ennek ellenté-
tében áll a realizmus, mely a világnak úgy,
amint az előttünk megjelenik objectivitást,
realitást tulajdonít. E kettőt a real-idealiztikus
rendszer hidalja át. A realizmussal rokon a

mely szerint egyéb nemzetiségei között ezerszám szedte az áldozatokat, a hazai németiség körében többnyire kudarcot vallott. A pángermán agitáció, mely a Németországhoz való csatlakozásban látja az ígért földjét, hazánk délvidékén, a hol többször megpróbálkozott már, eddig a sok időhöz, fáradsághoz és költséghez képest csak elenyészően csekély eredményt tudott elérni.

A svábság tudatában van annak, hogy a magyarság táborában a legkisebb baj sem fenyegeti nyelvét, senki sem törekszik faji egyéniségének megsemmisítésére és gazdaságilag kitűnően áll a dolga. Itthon nem szorongatja, nem üldözi senki, nincs tehát semmi szükség arra, hogy a hatalmas német birodalom támogatásával, a távoli fajrokonok által nyújtott védelemmel biztassák őket.

A kiket a pángermán hóbort mégis hatalmukba tudott keríteni, azok jórészt dologtalan emberek, zátonyra jutott existenciák, a kiknek a legkisebb joguk sincs arra, hogy a hazai németiség szószólóiként szerepeljenek

Május 10-én népgyűlés volt Lovrinban. A gyűlésnek célja a pángermán agitáció ellen való állásfoglalás. Apponyi Albert gróf is beszédet mondott ezen a gyűlésen. A hazafias svábság több mint három évtizeden keresztül nagy szeretettel ragaszkodott Apponyi Albert grófhhoz, a ki megtanította őket arra, hogy jó magyar hazafiak lehetnek a

nélkül, hogy akár egy parányit is fel kellene áldozniok nemzetiségükből.

A népgyűlés nem arra való, hogy a hazafias svábságot megnyerje annak, a mi részére meghódítani már rég nem kell őket: a magyar nemzeti eszmének. A svábság nem pártolt el a magyar haza szeretetétől, nem kell azt szép szóval visszazerezni a mi táborunkba. A népgyűlés inkább a semmifajta eddigi kudarcától vissza nem riadt agitációnak szól. Üzenet mindazoknak, a kik a hóbortosságnak akarják elkeríteni a legjózanabb fajtát. Üzenet arról, hogy nemcsak a svábság nem kapható a bolondságokra, hanem a magyar állam szeme is rajta van azokon, a kik a bolondság terjesztéséről sehogysem akarnak letenni. Rajtuk van a magyar állam szeme, de csakhamar, ha kell, rajtuk lesz sujtó keze is.

M—r N—t.

Mérnökök kirándulása.

A baja—bátaszéki hidépítésnél működő mérnökök, Tordai Miksa államvasuti főmérnök, továbbá Csengery Árpád és Bottenstein Gyula vállalati főmérnökök vezetésével vasárnap délután kirándulást rendeztek, hogy a csanádi szivattyú-telepet megtekintsék. Délután pont fél kettőkor szálltak a Sugovicában horgonyzó, tizennégy lóerős géppel ellátott kis *Armány*-ra, számszerint tizenötven. A kirándulásnak a leggyönyörűbb napos idő kedvezett, az első igazi, májusi tavaszi nap. A mintegy ötnegyed óráig tartó kellemes uta-

zás az árviztől ellepett vidék szemlélésével és tréfálgatásokkal telt el.

Fél három óra tájban kötöttünk ki — írja a tudósító — a szivattyú-telep közelében. A mérnökök egymásután ugráltak ki a kis hajóból, hogy aztán a buja növényzetű réten keresztül a telep felé tartsanak. A fiatalabb gárda tagjai hamarosan felesaptak botanikusoknak s valamennyien tudni *válték*, hogy ezt a növényt így és így hívják, latin neve pedig ez és ez. A legfélelmetesebb volt közöttük a rendesen csak per *»tekintetes úr«* szólított fiatal-mérnök, aki mindnyájukat lefőzte fényes memoriájával.

— Ez itt pásztortáska, *capsella bursa pastoris*, ez itt *chelidonium majus*, ez meg *ranunculus acris*. Na, *gyermek*, mondja egyik athléta-termetű kollégájának, folytassa.

— Nem folytatom, tekintetes úr. Őszintén szólva, maga nekem nem imponál. Ha megvolnék győződve róla, hogy azokat a növényeket csakugyan úgy hívják, mint ahogy mondja, megtenné; de erős a gyanum, hogy az a *capsella bursa pastoris* nem is növény, hanem valami kecske-fajta. Kérem ne folytassa ön se, mert képes leszek én is ráfogni erre az árva csalánra, hogy a latin neve *hippopotamus amphibius*.

— Jól van, nem folytatom — felelt kacagva a tekintetes úr. Csak annyit mondhatok, hogy szegény Linné megfordulna sirjában, ha ezt a beszédet hallaná.

A tréfás diskurzus közben a telephez értünk. Mind a három, egyenként 150 lóerős gép üzemben volt. Szakfelvilágosításokat a kiránduló mérnököknek *Pavlicza*, Schlick-gyári mérnök nyújtott, ki jelenleg a hidépítésnél dolgozik s aki a szivattyutelepet építette 1898-ban. A gép-ház megtekintése után a nagy hőségben eltikkadt társaság a telepen levő csárdába vonult, hogy szomszúságát egy kis

materiálisták, mely a világot anyagból állónak veszi és minden gondolatot, érzést és szellemi jelenséget, anyagi folyamat eredményének tekint. Ezzel ellenkezik a *spiritualizmus*, mely a lelki életet egy külön anyagtalan valóból magyarázza és a *vitalizmus*, mely az életműködéseket egy külön életerő hatásának tudja be. A világ jelenségeit egy közös alaptörvényből vezeti le a *monizmus*, mely a testet, lelket, istent, világot, anyagot, erőt egyesít, azonosít. Ellentéte ennek a *dualizmus*, mely különbséget tesz test és lélek, anyag és szellem, bel- és külvilág között. A *pluralizmus* és ezek között az *atomizmus* több önálló őselemet tételez fel, melyek együttműködéséből támadnak tárgyak és tünemények, míg ennek ellentéte a *henizmus* csak egyetlen egy substantiát vesz fel. A *theismus* a világban uralkodó törvényeséget egy szervező intelligencia művének veszi, mignem a *pantheismus* az Isten alatt magát az összességet, a mindenséget érti. A *deismus* nem tagadja az Isten létét, de nem hisz a kinyilatkoztatásokban és dogmákban, holott az *atheismus* tagadja annak létét. Az *agnosticismus* végül nem tagadja ugyan az Isten létét, de állítja, hogy az fel nem ismerhető, nem bizonyítható.

Az ismerettani kategóriába tartozik a *rationalizmus*, mely a tudás forrását csak a tiszta gondolkodásban keresi. Ezzel szemben a *sensualizmus* az érzékekből származtatja azt le. Az *empiristák* mindent a tapasztalatból magyaráznak. A racionalizmussal rokon *intellectualizmus* a lélek voltaképeni erejét az értelemben, a *voluntarizmus* az akaratban látja. A kik állítják, hogy a világ számunkra csak jelenség, azok a *fenomenalisták*, az ellenkező táborbeliek

a *realisták*. A *kritikusok* előbb megvizsgálják az értelem megismerő erejét és annak határait, a *dogmatikusok* ezt elmulasztják. A tudás lehetőségében való kételynek *skeptícizmus* a neve. A rejtelmes intuitió, az isteni megvilágosítás alapján állanak a *misztikusok*. A minden tapasztalatot mellőzők és csupán csak az értelmi szemléletek alapján állók, a *spekulatív* filozófusok, akikkel szemben áll a *positívizmus*, mely mindent a mi nem fizikai tény, kizár a filozofia köréből.

Vége az etikai kategóriába tartozik az *eudemonizmus*, mely a boldogságban és a *hedonizmus*, mely a gyönyörben keresi az élet célját. Az *utilitarizmus* az anyagi haszonra les. Az *egoizmus* az egyéni jólétet, az *altruizmus* a köz javát tekinti cselekedetünk erkölcsi mértékének.

* * *

A filozofia történetét három korszakra szokás osztani. A görögre, a keresztényre és az ujkorira. A görögöt megelőző egyiptomi, chinai, ind, filozofiát, bár azok is tartalmaznak filozofiai elemeket, élet- és világgfelfogást, nem számítjuk filozofiának azért, mert az elemek teljesen összevegyülnek azokban a vallással.

A görög filozofiában négy részt különböztetünk meg.

Az első a Sokrates előtti filozofia, mely főleg a világ eredetével és mibenlétével foglalkozik. Thales azt tanítja, hogy minden vízből, Anaximenes, hogy minden levegőből keletkezett. A naximander pedig egy meghatározhatatlan anyagot vesz fel. Pythagoras szerint minden dolog lényege a szám. Anagxagoras felemelkedik már egy mindent rendező világlelek gondolatára. Heraklitus tagadja a léte-

zést és csak folytonos tenyészetet és enyészetet ismer, míg vele szemben az eleai iskola (Xenophanes, Zenon, Parmenides) azt tanítja, hogy a mindenség egy és változhatlan. Vegre a *sophisták* (Protagoras, Gorgias, Hippias) kimondták, hogy nincs igazság és nincs eszmény, az igazságnak csak izlés dolga, a tudomány pedig más mesterség.

A görög filozofia 2-ik az arany korszaka, Sokrates, Plato és Aristoteles ideje.

Sokrates (469—399) az ismerettani filozofia megalapítója, kimutatta, hogy csak arról a tárgyról tudhatunk biztosat, melyről fogalmat tudunk alkotni. Erre szolgáló eszközök a *definitio* és az *induktio*. A világegyetem problémáival nem foglalkozott, mert nem tudunk még eleget az emberi dolgokról. Egy tudomány van: az erény, melyben a szép, a jóval egyesül. A jót ismerni kell, hogy akarhassuk, ha pedig ismerjük, akkor akarjuk is. Minden más tudás értéktelen, azért tudatlanságával csaknem kérkedett. Állítólagos bölcsességét abban látta, hogy ismerte tudatlanságát. Alapelve: az ismerd meg tenmagadat; módszere a bírálat és az analízis.

A sokratesi fogalom Platon-nal önálló létet nyert. A fogalom, vagy mint ő nevezi, az *idea*, a létezőnek igazi lényege. Az ember születése előtt létezett és onnan hozza magával ez *ideákat*, melyeknek a tárgyak csak elrontott tükörképei. A megismerés nem egyéb mint a lélek visszaemlékezése arra, amit testhez nem kötött állapotában ismert. A testhez jutott lélek három irányban nyilatkozik meg: az értelem, az akarat és az érzékiség irányában. Az első a bölcsesség, a második a bátorság, a harmadik a mértékletesség erényében

boroskával oltogassa. Talán nem kell mondanom, hogy sem badaconyi, sem szomoródní nem állt rendelkezésünkre, de volt ennek hiányában *Petróczky* bácsinak — így hívják a csárdást — mint megjegyezte: *sajáttermésű* bora. A »saját termésű« színe nem volt ugyan szép, de a minősége annál — *rosszabb*. De se baj! A szomjúság megszelidíti a legszigorúbb bor-kritikust is. A bicska-nyitogató *izlett*, s ez a fő. Hogy izlett, bizonyítja az a körülmény, hogy vagy tiz liternek hamarosan a nyakára hágtunk. Mig Csengery főmérnök a vidékről és a társaságról fényképfelvételeket készített, *Petróczky* bácsi, ki hatvan-nyolc éves kora dacára is szép szál ember, azzal szórakoztatta a társaságot, hogy ifjúkori élményeit beszélte el. Ha szavainak hinni lehet, úgy viharos időket élt át az öreg, mert — mind elbeszélte — csendbiztos volt az abszolutisztikus éra alatt s mind ilyen közreműködött *Palkó* Bandinak, a híres betyárnak kézrekerítésében is.

— Aztán szigorú volt-e bátyám a betyárokhöz, ha egyet kézrekerített? — kérdi az egyik hallgatója.

— Nem bántottam én, uram, senkit; egy ujjal sem bántottam. Pedig nyolc év, kilenc hónap és tizenegy napot szolgáltam.

— De valahogyan csak vallatta őket?

— Persze hogy vallattam. Először megkérdeztem tőle, igaz-e amivel vádolják? Ha azt mondta: nem, akkor levetkőztettem pőrere, a nyakába akasztottam egy hosszú láncot, s annál fogva lehúztam egész a térdéig. Ha addig nem vallott, elkezdtem a hátát a vas puskavesszővel *zsurmolni*. Vallott aztán esze nélkül; olyat is kivallott amit sohse kérdeztünk tőle.

lel kifejezésre. E háromhoz járul az igazságosság erénye, mely az előbbi három harmóniája felett öröklik. A testi élet és vándorlás után, a lélek visszatér az örök fényességbe, boldog állapotába: az istenségbe. Ez az állapot már a földön megközelíthető, ha az erény útján járunk. A léleknek erre való hajlandósága nevelhető. Megalkotta az állam eszményi képét és ebben mindent az állam érdeke alá rendel és azért tulajdon-, vagyon és nöközösséget követel.

Mig Sokrates és Platon szerint a gondolkodás legfőbb feladata az erény megismerése, Aristoteles magát a gondolkodást teszi meg a tudomány alapjává, tehát legfőbb célul számára a tudást tűzi ki. És mig Plato szerint a megismerés pusztán fogalmi, értelmi művelet, Aristoteles a megfigyelést, az érzéki tapasztalást fogadja el a megismerés alapjául és ebből, a tapasztalásból alkot, az értelem fogalmakat. Az anyagnak belső ereje van, mely által külső formát ölt. A földi létezők legtökéletesebbje a lélek. A képzelet, emlékezés, érzés, akarás és gondolkodás az ő megnyilatkozásai. A négy előbbire az állat lelke is képes, az utóbbira, a gondolkodásra, csak az emberi lélek. Az emberi lélek gondolkodása cselekvő és ez örök, és szenvedő, mely a testtel keletkezik és enyészik. Az erény nála nem jó tudás-számba, mint Sokratesnél és nem velünk született vezető elv, mint Platonnál, hanem állandó akarás, mely a szenvedélyek és szél-sőségek közötti középúton való biztos haladásban nyilvánul. A legfontosabb Aristotelesnél a megállapítás, hogy az ember társas életre született (politikon zoon.) Hogy az ember embertársára szorul, hogy az egyéni élet teljességéhez az állam szükséges, hogy a család az első társaság, az egység, melyből ez felépül, hogy a beszéd, az igazság-érzet, a jogosság és jogtalanság tudatunkban

— De bátyám nem nyult hozzá *egy ujjal sem*; ugy-e?

— Nem; úgy igaz ahogy itt állok; pedig nyolc év, kilenc hónap és tizenegy napot szolgáltam egyfolytában.

A társaság fölségesen mulatott a bőbeszédű öreg előadásán, ki egy csöppet sem zavartatta magát azzal, hogy egy-egy lóditását kacagással fogadták s ha közbe-közbe Hány Jánost emlegették.

(Egyik fiatal mérnök, — alighanem célzatossággal, — el is trüsszentette magát.)

Ötre járt az idő, amikor valaki figyelmeztette a társaságot, hogy az ut hazafelé is beletart egy órába s talán jólesz, ha összeszedelődzünk és indulunk. Mit volt mit tenni, fájó szívvel ott kellett hagyni a gyönyörű vidéket s a jó öreg csárdást.

Egy bizonyos, az hogy ez a kirándulás sokáig meg fog maradni azok emlékezetében, akiknek módjukban volt annak gyönyörűségeiben részt vehetni.

Tihamér.

Színház.

A harang.

Május 3.

Pásztor Árpádnak e című darabja Jules Lemaitre hasonló nevű elbeszélése után készült. Az ilyen átgyurt és föleresztett darabok eleve gyanusak. Abból, hogy egy sujet beválik novellának, még semmi sem következik a drámára, s mint ez az eset is mutatja, a jó novellatárgy soványnak bizonyult a legendában, ahogy a szerző darabját keresztelte. Tárnya egyébként az, hogy Be-

gyökerező eszmék: mindezeket legelőször ő ismerte fel és ő fejtette ki.

Nagy Sándor Görögországot nemcsak a politikai függetlenségtől fosztotta meg, hanem megbénította a görög civilizáció éltető elemét is, a nemzeti szellemet. A filozofia is elvesztette tehát lábait alól a talajt, melyből fakadt és így a görög filozofia 3-ik korszaka nagy eséssel kezdődik, melyet többé ki sem lehet. Két új rendszer keletkezik: a *stoicismus* (Zenon, Cleanthes, Chrisippus) és az epikureizmus. Az előbbi szerint a gondolkodás értékének mértéke az, hogy mennyire tökéletesíti életünket. Az embernek jónak kell lenni, mert akkor minden földi változástól függetleníteni tudja magát; a boldogságot csak ez a függetlenség, a földi javak iránti közömbösség adhatja meg; az élettől való megszabadulás jogos cselekedet; az embernek egyenlőségét ő hirdeti először és azt, hogy ennek a nemzeti elemek akadályai (kozmpolitizmus). Az utóbbi, az epikureizmus hirdeti a hedonista erkölcsant, mely szerint a legfőbb boldogság a gyönyör. De a gyönyör alatt nem pillanatnyi élvezetet ért, hanem a fájdalomtól, a keserűségtől ment zavartalan, szünetlen jó érzést, a lélek rendithetetlen nyugalomát, melyekhez a józan, mértékletes és visszavonult élet vezet. E két rendszerhez szegődik később harmadiknak a *skepticizmus*, mely szerint a dolgok lényegéről mitsem tudhatunk meg, érzékeink megbízhatatlanok, értelmünk a megismerésre képtelen, minden csak bizonytalan egyéni vélekedés, tehát csak a hitben találhatunk menekvést.

Végre a görög filozofia negyedik korszaka, melybe már a kereszténység szelleme is behat az új platonizmusban és az új pythagoreizmusban az előbbi két korszak eredményeit igyekszik egyesíteni és feleleveníteni.

(Folytatása köv.)

nedek kisboldogasszonyfalvi plébánost jubileumán azzal lepik meg a hivek, hogy 200 forintot adnak át neki harangra. A plébános elindul harangot venni a városba, de utközben elajándékozza a pénzt egy mátkapárnak, mert a vőlegény e pénz nélkül kénytelen volna kivándorolni Amerikába. A hivek persze követelik a harangot, már-már gyanuba fogják papjukat, mikor a határnapra a földesur meglepi a községet is, a papot is egy új haranggal.

Az előadás nem emelkedett a népszínmű rendes színvonala fölé. A színpadi parasztok és parasztasszonyok manapság már nagyon talmiak; a bíró (*Bogyó*) kivételével egy szálig karitúra volt beszédjében, maszkiában egyaránt, Varjas vidéki paraszt szerepében *Lugosi*, a társulatnak e fiatal, ambiciózus és törekvő tagja elfogadhatót nyújtott.

Igen jól alakított a két főszereplő, Benedek (*Farkas* B) ki az öreg papnak nyájas, szeretetreméltó kedélyét, egyszerűségét szépen tükröztette vissza, és Zsófi gazdasszony (*Ruzsinszky*) kinek mind természetes előadása, mint pedig szép éneke mélyebb hatást idézett elő.

A báránycák.

Május 4.

Egy szellemes francia muzsikusként valahol az asztal fiókjában meggyülemlett vagy egy tucat pompás melódiája és ahhoz kapott librettistát, aki cernaszálnyi vékony, de túl pikáns szöveget irt és kész volt a darab, mely *A báránycák* címen hozzánk is eljutott. Az előadás elég jó volt. Aradi Aranka és Szalontai Ferike csinosak voltak, szépen énekeltek és játszottak, Tarnai most is amolyan se hus-, se hal volt. Kalmár és Márton igen szépen énekeltek. *Bogyó* sok derüs perccel szerzett. Az ének- és zenekar jól megállta helyét. Közönség elég szép számmal.

Bánk-Bán.

Május 6.

Zsufolt nézőtér, lelkes közönség és kitünő, stilszerű előadás: ez a hétfői est rövid jellemzése. Az igazgatóság föltétlen dicséretet érdemel, hogy klasszikus drámairodalmunk remekét színrehozta. Viszont a bajai közönség fejlett irodalmi ízlésére vall, hogy a frivol *Báránycák*-szerű előadásoktól tündetőleg távolmarad és inkább akkor tölti meg a nézőteret, ha a *Bánk-Bánt* adják.

Az előadásról általában és a szereplőkről egyenként csak a legjobbat mondhatjuk. A címszerepet *Könyves* adta ezuttal is tanúbizonyságot adva arról, hogy intelligens színész, aki szerepét gondosan tanulmányozza. Az első két felvonásban egy kissé tompított tónusban játszott, hangja is fátyolozott volt, később azonban eltalálta a helyes hangot és a 3-ik és utolsó felvonásban gyönyörűen játszott. *Tiborczt* *Bogyó* adta. Közönségünk ezt a kitünő színészt mindjobban megkedveli és bár *Tiborczt* a drámának csak epizódalakja, szinte kiemelkedett az ensemble-ből. Szívhezszólan előadott monológja után a közönség percekig tapsolt. Melindát *T. Zalai* Irma erőltlenül, szintelenül játszotta és felléptetése igazán indokolatlan volt. Az örökké elégedetlen és konspiráló *Peturt* *Farkas* Béla adta, szép deklamációjával többször nyílt színen is zajos tapsokat aratva. Külön kiemelendő a mintaszerű rendezés és a korhű, szép jelmezek.

Szép Jlonka.

Május 7.

Amit *Vörösmarthy* a poézis magasratorő szárnyain oly szépen megirt, azt Szávai és

Vágó feleresztették cukros vízben és így jött létre az a silányság, amit előadtak. Való igaz, hogy a vidék igényt tarthat a fővárosban bemutatott darabok előadására, de egy Budapesten határozottan megbukott darabot még sem kell előadni. Az előadás méltó volt a darabhoz. Csak Ruzsinszky Ilona vált ki remekül előadott dalaival és Bogyó igen szép játékaival. Szalontai és Mezei gyengék még azokhoz a szerepekhez, melyeket megjátszani hivatva lettek volna. Apró szerepekben Farkas Béla, Lugosi és Nagy Imre elég jók voltak.

Vig őzvegy.

Május 9.

Lehár Ferencnek *Vig őzvegy* c. operettje ment esütörtökön este. A bérletszűnet dacára, csaknem minden jegy elkelt. Az operettet és az előadást lapunk legközelebbi számában fogjuk méltatni.

A tanítóképző hangversenye.

Az az érdeklődés, melyet közönségünk a helybeli m. kir. áll. tanítóképző-intézet hangversenyei iránt a múltban tanusított, ezidén sem csökkent. És méltán. Mert mind a műsor összeállítása, mind pedig az egyes számok előadása teljes mértékben megfelelt ama követelményeknek, melyeket egy ifjúsági zenekarral szemben jogosan fölállíthatunk. A műsorban a klasszikus zene és ének mellett a magyar dal is szerepelt, nem csupán azért, hogy az igényeiben nagyon különböző közönségnek minden része megtalálhassa a maga élvezetét, hanem azért is, mert a magyar nótának is megvan a maga speciális művésze, mely nemcsak figyelmet, hanem szakszerű ápolást, fejlesztést is érdemel. A változatosságról pedig a közbeszurt szavalatok gondoskodtak.

A hangversenyt Haydn I. V. Symphoniája nyitotta meg. Előadta az ifjúsági vonós és fuvó teljes zenekar. E szám kimagasló pontja volt a koncertnek. A klasszikus zene kedvelőit teljesen kielégíthette ennek a darabnak választása, melynek el nem hervadó zenei szépségei mindenkor nagy sikert fognak biztosítani. De a laikus közönség is méltányolta azt a gondos betanítást, melyet ily darab előadása igényel. Az előkészítés érdeme *Kersch* tanáré, ki betegen dirigálta zenekarát. Nyujtszon neki kárpótlást hatványozott fáradozásaiért az a siker, mely azokat koronázta.

Kisvárdy Gy. III. b) o. tan. szavaltta el ezután Kozma Andornak »A magyar paraszt« c. költeményét. A szimpatikus előadása ifju sok tapsot aratott.

Majd Horváth Ákosnak »Késő vágy« c. férfikara következett. Ennél is, valamint az utóbb következő karoknál ki kell emelnünk azt a ritka fegyelmezettséget, mellyel a hatalmas kar az erőbeli árnyalatokat a halk pianissimo-tól kezdve a legerősebb fortissimo-ig kifejezésre juttatta. S e szép diszciplina *Amler* tanár érdeme.

A negyedik szám volt *Szabó* Géza bravuros cimbalomjátéka. Allaga Géza Népdal-ábrándjait adta elő.

Beöthy Zs.-nak »A lélek« c. költeményét szavaltta el *Wittmann* L. III. a) o. t., mire az ifjúsági vonós zenekar két klarinettel és cimbalommal magyar népdalokat és táncokat játszott.

Majd Gruber K. II. b) o. t. három zongoradarabja következett, Schubert Impromptu-je, Brahms Magyar táncai, és Kersch tanár Scherzoja, mely az aránylag igen fejlett technikájú ifju előadásában zajos sikert ért el. A szerzőt is kitapsolta a közönség, mely e számot valódi élvezettel hallgatta.

Huber Károly »Fohász«-a zárta be a hangverseny hivatalos műsorát, nem hivatalos ráadásul pedig *Ziehrer*nek »Éji bolygók« c. kedélyes szerzeményét játszotta el a zenekar, a közönség pedig már ez utóbbi muzsika szavára táncra perdült s bár meglehetősen magas fokra szállt a hőmérő a teremben, még magasabbra szállt a nagyszámu publikumnak, főképp természetesen a fiatalságnak virágos jókedve.

B. K.

HIREK.

»A Bajai Oltáregyesület« 1907. évi május hó 20-án az »Ipartestület« nagytermében élőképpel egybekötött jótékonycélu »Szini-előadást« rendez. Műsor: »Magyarországi szt. Erzsébet.« Színmű 5 felvonásban. Irta: Weissenhofer Róbert. Fordította Teller Vince. Személyek: Szent Erzsébet Szaday Mariska, Zsófia, anyósa dr. Koller Imréné, Rozamunda, falkensteini grófnő Halász Riza, Berta, Hedvig, Emma komornák Kollár Vilma, Bernhart Annuska, Bacsó Ilus, Várnagy Szadai Adorján, Wiborád, felügyelőné Koller Vilma, Kunigunda, szegény lakos Petrich Katica, Róza, Gottlinda, leányai Bacsó Ilus, Wilhelm Irmike, Anna, Adelinda, Liebwarta Gerlinda, Márta szegény asszonyok Mihályfi Margit, Ujhelyi Rózsika, Weress Ilona, Jónitz Annuska, Erdős Ella, Hirnök Balka Viktor, Remete Eckert Gyula, Angyal Major Margit, Császárné Scharpf Irén, 12 udvarhölgy Amler Irén, Bernhart Annuska, Erdős Ella, Hegedűs Jolán, Jónitz Annuska, Kollár Vilma, Major Margit, Mihályffy Erzsike, Mihályffy Ilonka, Ujhelyi Rózsika, Vojnits Mariska, Wilhelm Irmike, 4 nemes fiu Kollár Kálmán, Szabay Ferike, Vojnits Zsiga, Willmann Janika, 4 szegény gyermek Eckert Aladár, Récsi Bella, Hős Juliska, Weress Ilonka. Az »Ave Maria«-t éneklé Marcell Andorné, kíséri Amler Antal képzőintézeti tanár. *Szent Erzsébet megdicsőülése.* Élőkép. (Az összes szereplők.) Belépő-jegy: Első hely 2 korona. Második hely 1 kor. 40 fill. Harmadik hely 1 korona. Állóhely 50 fillér. Jegyek előre válthatók az elnökségnél és Eckert Antal virágüzletében. Kezdeté este 8 órakor. Felülfizetéseket köszönettel fogadunk és hirlapilag nyugtázunk. Főpróba május 18-án este 8 órakor. — Belépő díj 20 fillér.

Közgyűlési meghívó. A »Tulipán Szövetés—Magyar Védőegyesület« 1907. évi május hó 12-én d. e. 11 órakor a városi székház közgyűlési termében évi közgyűlést tart. A közgyűlés tárgyai: 1. Az igazgatóság és a szám-

vizsgáló bizottság jelentése és ezek elfogadása esetén számadási felmentvénye. 2. A költségvetés megállapítása. 3. Egyesületi Védnök választása. 4. Leköszönés folytán megüresedett ügyvezető-igazgató és pénztárnoki állások választás utján való betöltése. 5. A tagok által benyújtott indítványok tárgyalása. 6. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítő bizottság 2 tagjának kinevezése.

Papir és írószer kiállítás a szegedi gyorsírókongresszus alkalmából. Ez év júliusában *nemzetközi* gyorsíró kongresszus és versenyírás lesz Szegeden, melyen a világ csaknem minden kulturnemzetének gyorsírói képviselve lesznek. A rendkívül nagyszabású és e téren első kongresszust a rendezők összekötik *papir és írószer kiállítással*, melyen a papirgyárak, írószerkészítők, nyomdászok, könyvkereskedők papírt, füzeteket, írószereket, gyorsírás-nyomtatványokat, írógépeket, sokszorosító készülékeket stb. állíthatnak ki. A kiállítás június 30-án kezdődik és július 21-ig fog tartani. A bejelentési határidő május 31. A bejelentések és tárgyak *Perjessy* László szegedi kereskedelmi és iparkamarai titkár, e szakkiállítás rendezőségének elnökéhez küldendők be. A rendezőség a kiállításon való részvételre ezuton hívja fel az érdekelt cégek figyelmét.

Apró hírek. *Öngyilkosság.* *Kozella* János cipész f. hó 5 és 6-ik közötti éjszaka a hajó állomás felett kalapját és sétapálcáját hátra hagyva a Dunába ölte magát. Hulláját *Keresztes* Imre mázsa-mester huzta ki. Öngyilkosságának oka ismeretlen.

Ferró József, *Jászlits* Sándor és *Harbeit* Jakab f. hó 6-án hajnalban *Werner* Lamor Mária háza előtti utcai lámpát levették az oszlopról, annak piros üveglapjait összetörték s a lámpát a Sugovica vízébe dobták. Feljelentették őket.

Tűz. *Özv. Schleicher* Ferenczné pandurszigeti birtokán f. hó 8-án délután ismeretlen okból szalma kazalában tűz ütött ki, melytől egy kazal széna is elégett. A szalma és széna biztosítva volt.

Nátha és köhögés gyötrik ismét az emberiséget. A természet azonban nem hagyott tehetetlenül bennünket s többféle gyógyszer adott ezen betegségek ellen, melyek között a leghatásosabb és leggyorsabban segít a »Sirolin-Roche«. Ezen kellemes ízű, teljesen méregmentes szer megszünteti a náthát és köhögést, sőt súlyosabb természetű tüdőbajt is a legrövidebb időn belül; emeli az étvágyat és indirekt uton a testsúlyt, s ott, hol a betegségnél láz mutatkozik, az, ezen szer rendszeres használata mellett, szintén elmulik. Ennélfogva a »Sirolin-Roche« különösen a jelen időszakban egy családnál se hiányozzék, hogy a kezdetleges tüdőhurutnál is használva, annak továbbterjedését megszüntesse. Ezen szer kapható minden gyógyszerárban.

Milyen idő lesz májusban? Ez a legérdekesebb és a legaktuálisabb kérdés. Erre válaszol a »Meteor« című időjelző ujság a következőképp: A száraz meleg idő kifejlődését a huszonnyolcadiki csomópont visszاسzorította, előzőleg szeles, majd csapadékos hűvös, sok helyütt hideg jellegű időjárást hozva, mely által továbbra is az abnormalis változások érvényesülnek légkörünkben, így a levegő

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számarköhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche”

Kapható orvosi receptre a gyógyszerárban. — Ára üvegenként 4.— korona

esékeny állapota még mindég a minimum felé gravitál. — Enyhébb változás csak a május hónap 2-ik csomópont hatás körében várható és pedig legvalószínűbb, hogy csak követőleg áll be az enyhébb szárazabb jelleg, de ez sem lesz huzamosabb, mert 7-ike igen bonyolult befolyást vezet be s igen változatos jellegű időjárásban, vagyis a hideg és meleg jelleg küzdelmében lesz részünk a 9—11 és 12-iki csomópont hatáskörében. Május 7-én Szaturnusz együttállása következik be Holdunkkal, mely légkörünkben a hideg befolyást érvényesíti, úgy, hogy inkább szeles, változó, esetleg csapadékos időt várhatunk, mint fagyot, egész 12-ig amelynek hatáskörében áll be újra az enyhület s állandóbb időjárás. 16-ika újra változóvá teheti időjárásunkat: A légkör állapota az ellentétbe megy át, esékenysége a maximum felé fog gravitálni és a meleg, száraz idő állandóan beáll 15-ikét követőleg. Innen egészen július elseéig száraz lesz az időjárásunk.

Belga és francia tőke Magyarországon. A »Belga Francia Pénzcsoport«, mely tudvalevőleg Belgium és Franciaország legnagyobb pénzintézeteinek szindikátusaiból áll, a magy. szent korona országainak területén való elhelyezésre 100 millió arany frtot engedélyezett. Európa ezen leghatalmasabb pénzcsoportja a készpénztőke folyósításával Budapest legtekintélyesebb bankárját a *Róth* Bankházat bizta meg. Felhívjuk a T. olvasó közönség figyelmét a főváros eme legnagyobb Bankházának lapunk mai számában közzétett Hirdetményére.

Magyar otthon. Elsőrangú penzió. Családok, házaspárok és magános urak részére. Elegánsan berendezett különbejáratu szobák. Részgyak. fürdők, lift. Olesó árak. Főherceg Sándor-utca 30. sz. Budapest.

Segédszerkesztő: **Wagner Antal.**

NYILT TÉR

Ezen rovatokban közöltekt a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

Óvás!

Alulírott óva intek mindenkit, hogy kiskorú könnyelmű *József* fiamnak, kit kitagadtam, senki se hitelezzen, mert pénzét veszti.

Bácsborsód, 1907. ápril 20.

Latinovics Pál

v. főispán és földbirtokos

Hirdetmény.

100.000.000 belga és francia tőkét folyósítatunk, Magyarország területére!

RÓTH BANKHÁZ

== BUDAPEST ==

BANK-KÖZPONT:

M. kir. Opera-Bazár Palotája.

Folyósítunk:

Törlesztéses kölcsönöket földbirtokra és bérházakra 10—75 éves törlesztésre 3%—3½%—4%—4½%-os kamatra készpénzben.

Jelzálog kölcsönöket II-od és III-ad helyi betáblázásra 5—15 évre 5%-al, esetleg 5½%-kal.

Személy és tárca váltóhitelt iparosok és kereskedők részére, valamint minden hitelképes egyénnek 2½—10 évi időtartamra.

Tisztviselői kölcsönöket állami, törvényhatósági, községi tisztviselőknek és katonatiszteknek fizetési előjegyzésre kezes és életbiztosítás nélkül. Ugyanezeknek nyugdíjaira is. Értékpapírokra, vidéki pénzintézetek és vállalatok részvényeire értékük 95%-áig kölcsönt nyújtunk az Osztrák-Magyar Bank kamatlába mellett értékpapírok lombardozására reservált több százezer korona erejéig.

Konvertálunk bármely belföldi pénzintézet által nyújtott jelzálogos — törlesztéses, — személy és váltó-kölcsönt.

Mindenemű bel- és külföldi értékpapírt napi árfolyamon veszünk és eladunk.

Tőzsde megbízásokat a budapesti és külföldi tőzsdéken lelkiismeretesen és pontosan teljesítünk, mindenkor föltétlen eredménnyel.

Pénzügyi szakba vágó minden reális ügyletet a legnagyobb pénzcsoporthoz levő összeköttetéseinknél fogva legelőnyösebben bonyolítjuk le.

Díjtalanul nyújtunk bárkinek szakszerű felvilágosítást.

Bankházunk képviselőjére megbízható egyéneket felveszünk.

(Válaszbélyeg mindenkor mellékelendő.)

Bankhelyiségeink Budapesten:

VI., Ó-utca 15. sz. és Lázár-utca 16. sz. alatt vannak.

HEREFÖLD

2 és 3 éves

BÉRBE ADÓ.

özv. Spitzer Simonné és Trsa.

Lombfűrész deszka

kapható

IFJ. WAGNER ANTAL

könyv-, zenemű- és papirkereskedésében

BAJÁN.

Biztos gyógyulást

talál

mindenki a felette fájdalmas bajok

Rheuma

Csuz

Ischias

Zsába ellen,

ha csak egyszer is megpróbálja

AZ ÚJ SZERT.

„SAMOL” egy kenőcs, mely K. 1-50 és K. 2-50-es (sokáig tartó) tubusokban a legtöbb gyógyszerárban kapható.

SAMOL

Ha lakohelyen lévő gyógyszerárban „SAMOL” még nem volna rakárón, tessenek írni a főraktárhoz.

FILO JÁNOS gyógyszerész, Budapest, MÁTYÁS-TÉR 3.

„Samol” oly eddig ismeretlen, hatásos alkatrész tartó maz, melynek előállítás a legtöbb államban szabadalmazva van. A Budapesti ker. betegsegélyző pénztár kórházában, más számos kórházban, orvosok és magánosok által kipróbálva. Használati utasítás és orvosi vélemények minden tubusnál.

Kronsteiner Károly Bécs 31. Hauptstrasse 120

Cs. és kir. osztr. szabadalma — M. kir. magyar szabadalma.

OMLOKZAT FESTÉKEK

„vihareros” mészoldó, épületek mázolására 49 különféle minta klgrmonként 24 fill. feljebb, 1 kgr. elegendő 10 □ m. 2-szeri mázolására.

MOSHATÓ MÁZOLÁSOK mint zománcz festék száraz, Lapisonfesték pépes, 50 különféle minta, vizoldó, egy áthúzás elegendő, tartós és nem kopik.

Kimerítő ajánlattal és költségvetéssel díjtalanul szolgál. — Főelarusító: WAGENBLATT ÉS HENERÁRI BAJA.

MIT IGYUNK?

hogyan egészségünket megóvjuk, mert csak a természetes szénsavas ásványvíz erre a legbiztosabb óvoszer.

Minden külföldit fölül-múl hazánk természetes szénsavasvizek királya:

rögtön megszünteti, páratlan étvágygerjesztő, használati valódi áldás gyomorbetegségeknek,

Kedvelt borvíz! Olesőbb a szódavíznél! Mindenütt kapható!

Főraktár: **DRESCHER GYULA** úrnál Baján.

Milleniumi nagy érmmel kitüntetve.

Kitünő asztali, bor- és gyógyvíz, a gyomorégést

IRI. WAGNER ANTAL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉSE

BAJA.

TELEFON-SZÁM: 36.

ALAPITTATOTT: 1869.

Könyvek

úgy kisebb, mint akár a legnagyobb diszművek, így lexikonok, összes művek, szakmunkák stb. stb.

csékély havi részletfizetéssel
árfelemelés nélkül kaphatók.

Zeneművek

A klasszikus-zene szerzők legjobb művei, a zeneirodalom ujdonságai; hegedű-, zongora-, és cimbalom-iskolák, továbbá a világ legolcsóbb zenemű vállalatának: a Kunz-féle Zenei Népkönyvtárnak mintegy 4000 száma állandóan raktáron.

Papírosok

Levélpapíros-raktáram vetekszik sok fővárosi papírkereskedés hasonló nemű raktárával. Irodapapírosaim elismert első-rangú minőségűek és kizárólag magyar gyártmányok!

Üzleti könyvek

Kizárólag magyar gyártmány! Úgy ár, mint kivitel dolgában vetekszenek az osztrák gyártásúakkal!

Írógépek

A világhírű amerikai Smith Premier írógépek képviselése. Tiszta acélból készült, háromszinű festékszalaggal és automatikus betűtisztító készülékkel.

Kodak

és egyéb fajta fényképező gépek, nemkülönben minden a fényképezéshez szükséges felszerelések (lemezek, érzékeny papírosok etc.) igen nagy választékban.

Zongorák

Oeser, Lauberger és Gloss továbbá Berger-féle gyártmányok. Zongoráim után tiz évre szóló írásbeli jótállást nyújtok.

Cimbalmok

Schunda József világhírű gyártmányait tartom raktáron.

Gramofonok

és gramofon-lemezek állandóan raktáron.

LEVELEZŐ-LAPOK

A legutolsó ujdonságok:

Klasszikus mesterek világhírű alkotásainak **hú reprodukciói.**

(Mintegy kétszáz féle!)

Feltűnést keltő ujdonságok e téren az olajfestésű (szabadkézzel készült) remek tájkép levelező-lapok is.

Festőmintákul alkalmasak.